

PACHATEL ZLOČINU

My sme si vraveli, že spoločnosť sa zaujímalala o páchatel'a zločinu skôr ako o obeť

- Skúsme sa zamyslieť prečo to asi tak bolo?
- Možno aj preto, že zločin bolo možné spáchať bez toho, aby sme mali obeť – “postačil” nám páchatel’
- Teda zločin bez obete je možný, ale bez páchatel’a nie !!!
- (proti majetku, sebapoškodzovanie, samovražda)....

- Iste ste si všimli, že to čo je v trestnej činnosti **prvé** – páchatel' – My sa ním zaoberáme takmer **na konci** nášho štúdia zločinu....
- Je to preto, že dôvody zločinu **nie je možné pochopiť bez súvislosti...mnohých faktorov**

Ale, čo spôsobuje, že sa niekto stane páchatelom ?

Spôsobuje to jeho:

- Osobnosť
- Motív

TEDA

- **OSOBNOSTI** pachatelé se zabývá **Kriminologie**
- **MOTÍVEM** pachatele se zabývá **Kriminalistika**

My se tedy budem zabývat
OSOBNOSTI PACHATELE ZLOČINU

Z hlediska Trestního zákona – OSOBNOST pachatele,
*osoba příčetná, starší 15 let, která svým zaviněním
naplnila znaky trestného činu*

Z hlediska Kriminologie – jde o širší vymezení pojmu
OSOBNOSTI pachatele, jako to vymezuje trestní
právo – *Je to organický celek duševního života
člověka, zahrnující jak biologický základ jedince, tak
i sociální podmínky včetně společenských vztahu*

TEDY

Osobnost pachatele – podobně jako osobnost oběti – je daná životními podmínkami

- - biologickou podstatou
- - sociálním vývojem
- - společenskými vztahy

Je v současnosti množství různých názorů co je rozhodující pro osobnostní vývoj jedince...

Převládá názor že **biologické vlastnosti** **podmínují stav** a funkci organismu, ale **rozhodující vliv má sociální prostředí**

- OTÁZKA ZNÍ
- Proč v kriminologii studujeme psychologicky, demografický a sociální kontext pachatele ?
- Tento přístup má svoje důvody z hlediska
  - - vyšetření daného zločinu
  - - vhodnosti a přiměřenosti trestu
  - - možnosti nápravy a postpenitenciární péče
  - - posouzení pravděpodobnosti recidívy

STUDIUM osobnosti pachatele

ORIENTOVANÉ NA JEDINCE

Rovnako jako u OBĚTI, kde jsme studovali podmínky za kterých se osoba stane obětí zločinu i tady studuje kriminologie podmínky za kterých se osoba může stát PACHATELEM

- 1. Lombroso – vrozené předpoklady delikventního chování a osobní charakteristiky
- 2. Kretschner- známa je jeho typologie – astenik, atletik, pyknik, dysplastik-a studium telesných typu ke kriminálnimu chování
- 3. H.J.Eysenck Zločin a osobnost – **škála kriminálního sklonu**
- 4. Jedna z najznámějších teorií ztotožňuje pachatele s mentální retardací – snadno se nechají ovlivnit. Někteří kriminologové upozorňují na proměnlivý vztah inteligence – méně int. násilná kriminalita, více int. hospodářská a organizovaná

STUDIUM osobnosti pachatele ORIENTO VANÉ NA PROSTŘEDÍ

- Vychází se z toho, že kriminální jednání nevzniká z vlastních osobnostních zdrojů pachatele, ale že je kriminální osobnost vytvářována působením zevnějšku – vlivem prostředí
- Tyto sociologické teorie jsou více vzdálené od osobnosti pachatele
- - Sutherland – jedinec nemající předpoklady stát se zločincem je-li vystaven masivnímu kontaktu s kriminální subkulturou – stane se zločincem
- - ruznost příležitosti seberealizace vytváří napětí na které jedinec může reagovat delikventně

STUDIUM osobnosti pachatele ORIENTO VANÉ NA SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ

- Základem tohoto sociálně-psychologického přístupu je hypotéza, že blízké sociální okolí může významně spolupůsobit při vzniku kriminálního jednání
- - teorie napětí – nerovnaké příležitosti
- - teorie sociálního učení – vazby s jinými delikventy
- - teorie sociální kontroly – absence vztahu delikventu s rodiči, školou či jinými institucemi
- - teorie “labeling” nálepky – jestli se delikvent jednou zapletl do delikventního chování, vede to k sekundární delikvenci
- **V SOUČASNOSTI JSOU TYTO TEORIE KRIMINÁLNÍHO CHOVÁNÍ NEJROZŠÍŘENEJŠÍ**

NEVÝVOJOVÝ přístup

k vysvětlení kriminálního chování

- Některří kriminologové vysvětlují kriminální chování jedince tím, že ne vždy je příčinou **VÝVOJ** daný biologickou daností- prostředím - sociálním prostředím
- U některých jedinců PRŮ existuje určitý stály **kriminální potenciál**, který vyplývá z individuálních a těžko měřitelných charakteristik osoby

Kriminální potenciál

Zdroj jedincova kriminálního potenciálu se vysvětluje různě

- biologické faktory
- osobnostní charakteristiky...není to podstatné odkud tento potenciál odvodit – ale je uznávaný že existuje. Tento pohled je nevývojový, nestrukturální – uvažuje se o osobnostním pozadí, neuvažuje vrozenost – ikdyž je nevylučuje

Podobné nevývojové přístupy

- Pohlaví – muži víc než ženy
- Psychopatie – není nemoc ale porucha osobnosti – **velmi nebezpečné** a trest je neúčinný

CO A JAK DÁL

Vztah mezi individuálními charakteristikami,
sociálním mikroklimátem, společenským
prostředím

JSOU KLÍČOVÉ BODY

Pochopení vývoje delikventního chování

CO DĚLAT ?

ZABÝVAT SE JEDINCEM OD DETSKÝCH LET

- Príloha 1: Dotazník DOPEN

-

- V tomto dotazníku sú otázky, ktoré sa týkajú ľudského správania a pocitov. Odpovedzte, prosím, na každú tak, že zakrúžkujete odpoveď „áno“ alebo „nie“ v odpovedňovom hárku, podľa toho, ako Vás to najlepšie vystihuje. Nie sú tu žiadne správne alebo nesprávne odpovede, ani žiadne „chytáky“. Správna je každá pravdivá odpoveď. Pracujte rýchlo a nezdržujte sa dlhým premýšľaním nad odpoveďmi. Žiadnu otázku nevynechajte a postupujte v poradí, ako po sebe jednotlivé otázky nasledujú.

-

- 1. Máte často striedavo dobrú a zlú náladu?
- 2. Nechali ste sa niekedy pochváliť za niečo, o čom ste vedeli, že to v skutočnosti spravil niekto iný?
- 3. Ste zhovorčiví, radi rozprávate?
- 4. Cítite sa niekedy mizerne a ani neviete prečo?
- 5. Boli ste niekedy chamtiví a vzali ste si viac, ako Vám patrilo?
- 6. Myslíte si o sebe, že máte živú povahu?
- 7. Veľmi by Vás rozrušilo, keby ste videli trpieť dieťa alebo zviera?
- 8. Trápíte sa často tým, že ste urobili alebo povedali niečo, čo ste nemali?
- 9. Keď poviete, že niečo spravíte, dodržíte vždy svoj sľub aj napriek všetkým prekážkam?
- 10. Dokážete sa obýčajne vo veselej spoločnosti úplne uvoľniť a rozveseliť?
- 11. Stretávate sa radi s novými ľuďmi?
- 12. Sú Vaše city ľahko zraniteľné?
- 13. Stiahnete sa pri spoločenskej udalosti do ústrania?
- 14. Užili by ste lieky, ktoré môžu mať neobvyklý alebo škodlivý účinok?
- 15. Zdá sa Vám často, že máte všetkého „po krk“?
- 16. Privlastnili ste si niekedy niečo (trebárs len špendlík alebo gombík), čo Vám nepatrilo?
- 17. Chodíte radi do spoločnosti?
- 18. Spôsobuje Vám potešenie to, keď zraňujete ľudí, ktorých máte radi?
- 19. Trápia Vás často pocity viny?
- 20. Hovoríte občas o veciach, o ktorých nič neviete?
- 21. Dávate celkovo prednosť čítaniu pred stretávaním sa s ľuďmi?
- 22. Povedali by ste o sebe, že ste nervózni?
- 23. Máte veľa priateľov?
- 24. Robíte si radi žarty, ktoré môžu skutočne niekomu ublížiť?
- 25. Myslíte si, že ste človek, ktorý sa často trápí?
- 26. Ako dieťa ste plnili príkazy hneď a bez odvrávania?
- 27. Robíte si starosti s „hroznými vecami“, ktoré by sa mohli prihodiť?
- 28. Poškodili alebo stratili ste niekedy niečo, čo patrilo niekomu inému?
- 29. Ste obýčajne Vy iniciatívni pri nadväzovaní nových priateľstiev?
- 30. Povedali by ste o sebe, že ste nervózni alebo že žijete v napätí?

- 31. Ste medzi ľuďmi väčšinou potichu?
- 32. Chváľte sa niekedy?
- 33. Dokážete ľahko oživiť nudnú spoločnosť?
- 34. Povedali ste niekedy o niekom niečo zlé alebo hanlivé?
- 35. Rozprávate radi svojim priateľom vtipy a veselé historky?
- 36. Stýkate sa radi s ľuďmi?
- 37. Mrzí Vás, keď viete o chybách vo svojej práci?
- 38. Máte skoro vždy pohotovú odpoveď, keď Vás niekto osloví?
- 39. Cítite sa často bez zjavnej príčiny sklesnutí a unavení?
- 40. Podvádzali ste niekedy pri nejakej hre?
- 41. Robíte radi veci, pri ktorých je potrebné rýchlo jednať?
- 42. Zdá sa Vám často, že je život nudný?
- 43. Využili ste niekedy niekoho?
- 44. Myslíte si, že je viac ľudí, ktorí sa Vám snažia vyhýbať?
- 45. Trápíte sa niekedy kvôli svojmu vzhľadu?
- 46. Vyhli by ste sa plateniu daní, keby ste si boli istí, že nato nik nepríde?
- 47. Dokážete rozprúdiť zábavu v spoločnosti?
- 48. Trápíte sa dlho po nejakej nepríjemnej skúsenosti?
- 49. Ste často „na nervy“?
- 50. Rozpadajú sa Vaše priateľstvá ľahko bez Vašej viny?
- 51. Cítite sa byť často osamelí?
- 52. Dodržíte vždy to, čo vyhlasujete za správne?
- 53. Potrápíte niekedy radi zvieratá?
- 54. Máte radi okolo seba veľa vzruchu?
- 55. Boli by ste radi, keby sa Vás ľudia báli?
- 56. Odkladáte niekedy na zajtra to, čo by ste mali urobiť dnes?
- 57. Myslia si o Vás ľudia, že ste veľmi živí?
- 58. Domnievate sa, že Vám ľudia často klamú?
- 59. Ste vždy ochotní pripustiť, že ste urobili chybu?
- 60. Potrebujete často povzbudenie od chápavých priateľov?
- 61. Máte viac ťažkostí ako väčšina ľudí?
- 62. Sú ľudia, ktorí Vám chcú uškodiť?
- 63. Cítite sa byť niekedy nesmelý, keď chcete hovoriť s príťažlivým človekom?
- 64. Konáte a hovoríte často rýchlo, bez dlhého premýšľania?
- 65. Zdá sa Vám, že sa ľudia obvykle ľahko urážajú?
- 66. Zvaľujete väčšinu svojich problémov na niekoho iného?
- 67. Keď urobíte niečo dôležité, máte často pocit, že ste to mohli urobiť lepšie?
- 68. Dotiahli by ste to oveľa ďalej, keby nebolo ľudí, ktorí Vám kládli do cesty prekážky?
- 69. Stáva sa Vám veľmi často, že len tak sedíte a nič nerobíte?
- 70. Zasnívate sa často počas dňa?

- 71. Keď na Vás niekto kričí, odpovedáte tiež krikom?
- 72. Je (alebo bol) Váš otec dobrý človek?
- 73. Mávate záchvaty trasu alebo chvenia?
- 74. Bývate obvykle veľmi nešťastní?
- 75. Dáte veľa nato, čo si o Vás myslia ostatní?
- 76. Mávate často desivé sny?
- 77. Hovoríte normálne dosť hlasno?
- 78. Vírta Vám v hlave myšlienky tak, že nemôžete zaspať?
- 79. Rozprávate sa s ľuďmi tak radi, že využijete každú príležitosť dať sa do reči s cudzou osobou?
- 80. Trpíte rôznymi bolesťami a potiažami?
- 81. Pohybujete sa pomaly a bez náhlenia sa?
- 82. Skôr ako sa pre niečo rozhodnete, požiadate obyčajne niekoho o radu?
- 83. Trápia Vás pocity menejcennosti?
- 84. Robíte si radi srandu z druhých ľudí?
- 85. Rozhodujete sa často príliš neskoro?
- 86. Bolo Vám nepríjemné vyplňovať tento dotazník?